

ADVERBIELLE UDTRYK I DANSK OG FINSK

Af Hans Götzsche og Susanne Annikki Kristensen (Aalborg Universitet)

1. Indledning

Adverbielle udtryk er ikke lette at have med at gøre. Dels i teorien, som enten kan finde på at placere dem i en 'undefinerbar restgruppe' eller på filosofisk vis kan dissekere dem ved hjælp af større tekniske teorier indenfor en formallogisk ramme (jf. fx Cresswell (1985)). Dels i analysen, som enten på psykologisk intuitiv vis opfatter de mest hårdnakkede adverbielle udtryk som den talendes kommentarer i og til sætningen eller lægger et skematisk gitterværk henover ordgrupperne og lader de adverbielle udtryk falde i de huller der passer æstetisk bedst. Problemet er at, hvor man starter, har voldsomme konsekvenser for hvad man ender med. Tager vi sætningen:

(1) Jeg kan ikke holde ud at I larmer
(Hansen 1977 (-97) s. 75)

så vil den dæmoniske analyse af konstruktionen medføre følgende:

(2) Jeg kan ikke holde ud at I larmer
F v a V A X=====¹

og vi ser den klassiske begrundelse for oprettelsen af den finale ekstraposition: *ud* er et adverbium og skal stå på A, hvorfor vi skal finde en plads til *at*-ledsætningen. En skattet kollega siger nu at det da er en 'skraldespandsløsning' mens jeg med en eufemisme kalder det en 'ad hoc-løsning'. Teoretisk begrundet vil næppe nogen kalde det. Men det gør jo heller ikke noget så længe det virker og vi kan iagttage visse regelmæssigheder, og vel at mærke får det hele med. Deskriptivisme i rendyrket form.

2. Grundlag

Vi vil i stedet forsøge at følge en anden vej, den formalistiske, ud fra hvad vi hidtil har arbejdet med (jf. litteraturlisten). En af præmisserne er her at Diderichsens oprindelige fastlæggel-

¹ Sætningsskemanalysen sættes af æstetiske grunde under eksemplerne.

se af otte, og kun otte, pladser som kendetegnende for danske (og nordiske) sætninger skal fastholdes, og så må analysen laves om hvis det hele ikke lige passer. I eksemplet fra før:

- (3) Jeg kan ikke holde ud at I larmer
 s v na iv a o-----
 F v a V===== N=====

kan man således sige at adverbiet *ud* er placeret på V-pladsen, hvorfor *at*-sætningen indsættes på N-pladsen som objekt. Det kan begrundes med at et sådant adverbialt udtryk er nært knyttet til verbet, og der kan laves en regel om at kun når adverbialle udtryk står efter nominale udtryk kan de få deres egen plads, mens de når de er efterstillet verber, står på samme plads som dem. Der skal således stadig være en selvstændig A-plads idet man kan få eksempler som:

- (4) Jeg kan ikke holde ud at I larmer hver dag
 s v na iv a o----- a-----
 F v a V===== N===== A=====

Det afsluttende adverbialle udtryk skal også stå på A-pladsen hvis der ikke er noget nomen på N-pladsen:

- (5) Det kan jeg ikke holde ud hver dag
 o v s na iv a a-----
 F v n a V===== A=====

for de adverbialle udtryk er kategorisk forskellige. Rent deskriptivt viser det sig ved at *ud* og *hver dag* har forskellige topologiske egenskaber idet *ud* “kan flytte plads” alt efter nominalernes optræden. Enten står det foran et objekt på V-pladsen eller også står det på A-pladsen:

- (6) Jeg kan ikke holde det ud hver dag
 s v na iv o a a-----
 F v a V==== N A=====

Og det er – efter vores opfattelse – ikke et spørgsmål om “vægt” når objektet *det* kommer til at stå foran *ud* – og således kunne opfattes som “flyttet” i forhold til placeringen af objektet i (1) *at I larmer* – men om hvad vi kalder den ‘syntaktiske signifikation’ af *det* (jf. Götzsche 1994 og Kristensen 2001). I (5) kan man, klart nok, diskutere om *ud* skal stå på V- eller A-pladsen, men det kan vi tage en anden gang – og vi kan evt. sammenligne med svensk (*hålla ut* betyder som bekendt ikke helt det samme og går ikke sammen med *inte* så derfor må vi finde på et andet eksempel):

- (7) Jag kan inte klara av det varje dag
 s v na iv a o a-----
 F v a V===== N A

Når nu det adverbielle udtryk *ud* antages at have et nært forhold til verbet på V-pladsen så vil vi forsøge at drage en videre konsekvens af det, nemlig at antage at adverbielle udtryk med et nært forhold verbet slet ikke er sætningsled, altså adverbialer, men blot adverbier, dvs. ord (i vores terminologi: morfemer) der er en del af verbalfrasen. Det vil medføre en noget anderledes forståelse af fx følgende konstruktionen:

(1) Jeg kan ikke holde ud at I larmer

Dels vil vi foreslå en særlig teoretisk konception af sætningens syntaks, og dels vil vi foreslå nogle særlige og afvigende inddelinger af syntaksens elementer.

Teorien har sin baggrund i hvad vi har præsenteret adskillige gange og steder i de senere år: den såkaldt **Epi-Formale Syntaksteori (EFA(X))**, og her vil vi kun fremdrage de relevante begreber. De traditionelle led-størrelser kaldes her (sætnings-) KONSTITUENTER, og disse antages at kunne være simple, dvs. bestå af kun ét enkelt morfem,² eller være komplekse, dvs. bestå af to eller flere morfemer, og i det sidste tilfælde kalder vi dem FRASER. Hvor sætningen i EFA(X) forstås som en række af konstituenten der enten specificerer eller prædikerer hinanden, så opfattes den komplekse frase som en struktur af specifikationer der bestemmer og beskriver en begrebslig kerne. Kernen kaldes da HABITAT (notation: h) og hver enkelt specifikation kaldes et INDEKS (notation: j eller g³). Da der kan dannes et hierarki af habitater og indekser er der også mulighed for at der forekommer INDEKSIKALE HABITATER (notation: hj). Alt dette skal selvsagt udtrykkes i en sproglig form, og hvert enkelt morfem i en kompleks konstituent vil da fungere som en af de nævnte elementtyper. Hvor elementerne indgår i en struktur af specifikative over- og underordningsforhold, så kan kæden af morfemer siges at være en række af KOMPONENTER (for nu at adskille dem fra konstituenten som morfemer jo også kan optræde som). Afhængigt af hvilken semantisk specifikation det enkelte morfem bidrager med, vil det så tilhøre en bestemt specifikationskategori. Eller i teknisk forstand: ligesom sætningen er en struktur af konstituentkategorier, hvor hver kategori har sine kriterier for at en bestemt sproglig form (et materiale) kan udfylde funktionen at optræde i kategorien, så gælder det samme komponenterne. Et eksempel kan illustrere dette:

(8)	den	afskyeligt	ildelugtende,	røde	hund	fra	Nibe
	g	j	hj	j	h	j	hj
	det	adq	adj	adj	nom	prp	nom
	artl	adjv	adjv	adjv	nomn	prep	nomn

² Ét morfem er i vores forstand alt hvad der afgrænses af den traditionelle ordgrænse.

³ g defineres som et morfem der ikke kan fungere som habitat.

Annotationen angiver her i første linje at *hund* er habitatet mens resten er indeksikale morfemer af forskellig art (og vi har her den hierarkiske struktur af morfemer), anden linjes symboler med tre tegn angiver at ‘ordene’ tilhører de pågældende komponentkategorier (som forklares nedenfor), mens tredje linjes firetegn-symboler angiver hvilke morfemparadigmer de pågældende morfemer er hentet fra. Der er nu to ting som skal fremstå fuldstændig klart: (i) hvorledes et morfem kommer til at tilhøre et bestemt paradigme, afgøres af hvilken komponentkategori det kan tilhøre, altså hvilken syntagmatisk funktion det kan have – og ikke omvendt; og (ii) de pågældende frasestrukturer kan beskrives ved hjælp af en formal teori i en teknisk model.

Det sidste kræver en bemærkning: når folk udarbejder udviklede tekniske, symbolske semantikker for fx *Adverbial Modification* (Cresswell 1985) så er det der normalt kommer ud af det, en undersøgelse af et formalt (dvs. kunst-) sprogs evt. adverbielle modifikationer (der evt. kan være udvalgte gloser fra fx engelsk), mens folk iøvrigt tror at de undersøger fx det naturlige sprog engelsk. En tredje ting som skal gøres klart er altså at: (iii) vi beskriver med en formal teori de naturlige sprog dansk og finsk (de filosofiske dybsindigheder overlader vi til et bedre tidspunkt).

Og så mangler der kun to ting for at apparatet for adverbielle udtryk er på plads. Dels en præcisering af hvad en SPECIFIKATION er overfor en PRÆDIKATION. For at tage det letteste først, så er en prædikation (stort set) det samme som i den klassiske logik, nemlig en (evt. re-) klassifikation (spidsfindighederne kan vi tage andetsteds), fx:

BILEN ER RØD

dvs. at ‘bilen tilhører klassen af røde genstande’. Heroverfor er en specifikation en subklassifikation:

HUNDEN SPISER (en assertiv, eller a-) specifikation

DEN RØDE BIL (en stipulativ, eller s-) specifikation

dvs. at ‘hunden tilhører subklassen af hunde der spiser’ mens ‘bilen tilhører subklassen af biler der er røde’. Hvis ikke man opretholder distinktionen mellem prædikation og stipulativ specifikation så kan man ikke skelne semantisk mellem *bilen er rød* og *den røde bil*, som i fx prædikatslogikken ville have samme notation.

Det sidste forberedende begrebsapparat er så at koble det her til adverbierle udtryk, og det gør vi på den måde at vi siger at ADVERBIER har et nært forhold til verbet og altså indgår i verbalfrasen som indeksikale specifikationer af verbet (verbalhabitatet), mens ADVERBIALER har et lidt fjernere forhold til verbet og derfor optræder som selvstændige konstituenten i sætningen i form af prædikationer. Det medfører så at vi i forhold til

(1) Jeg kan ikke holde ud at I larmer hver dag

får en underlighed som at *hver dag* er et adverbial med betydningen ‘klassen af handlinger som finder sted hver dag’ og som verbalbetydningen ‘ikke kan holde ud’ tilhører. Men det er kun en vanesag, for det lader til at det er hvad der sprogligt overføres af information i nævnte sætning.⁴

Vi skelner altså grundlæggende mellem specificerende adverbier og prædikerende adverbialer, og vi lader de specificerende adverbier være en del af verbalfrasen, mens de prædikerende adverbierle udtryk er “frie” adverbialer, og årsagen hertil er, at der ser ud til at være distributionsmæssige forskelle mellem de to typer af adverbierle udtryk. Hvis man vil beskrive de forskellige adverbierle udtryk må man derfor beskrive både adverbialfrasen og verbalfrasen.

3. Adverbialfrasen

Adverbialfrasen udgøres af “frie” prædikerende adverbialer; “frie” i betydningen, at de frit kan placeres i en konstruktion på de specifikke sprogs mulige adverbialpladser. Vores forståelse af frie prædikerende adverbialer er ikke enestående, eftersom Diderichsens også taler om frie eller “løse” adverbialer (Diderichsen 1946 (1971): 188) om de såkaldte “Indholdsadverbialer” (jf. Diderichsen 1946 (1971): 179). I vores optik udgøres de prædikerende “frie” adverbialer af dét, som traditionelt kaldes præpositionsfraser og adverbier, hvis leksikalsk-semanticke indhold vedrører f.eks. tid, sted og måde.

Når vi skal beskrive adverbialfraserne formalt vha. et generelt (og måske universelt) system, skal vi have fat i de tidligere omtalte termer “habitat” og “indeks”, og med dem kan vi afgøre, at der findes to typer af prædikerende adverbialer, nemlig adverbialer med et nominalt habitat (nom-habitat) og med et adverbial habitat (adv-habitat); dvs. adverbialfrasen kan enten have et substantiv eller et adverbium som kernebegreb, som, for at der er tale om en frase, skal specificeres af mindst ét indeksikalt begreb. Disse habitater kan specificeres af forskelli-

⁴ Men det svarer også næsten til Davidsons idé om at analysere adverbierle udtryk som “predicates of events” (Cresswell 1985 s. 3 et passim), dog formaliseret i første ordens logik, men vi begrænser mekanikken til bestemte adverbierle udtryk.

ge typer af indekser, og det giver en række af komponenter i en adverbialfrase, der ser ud som følger:

A-PHR (CST: a)

adv	(adverb: concept)
adq	(adjective: specification by quantification)
det	(determiner: specification by referential in/determinacy)

Sub-PHR

nom	(noun: concept)
adj	(adjective: specification by qualification)
adq	(adjective: specification by quantification)
prn	(pronoun: in/determiner by replacement; referential underdeterminacy)
det	(determiner: specification of referential in/determinacy)
prp/psp	(pre/postposition: specification by ?)

Whole PHR

nom	(noun: concept)
adj	(adjective: specification by qualification)
adq	(adjective: specification by quantification)
prn	(pronoun: in/determiner by replacement; referential underdeterminacy)
det	(determiner: specification of referential in/determinacy)
prp/psp	(pre/postposition: specification by ?)

(Kristensen 2004: 125)

Rækken af komponenter opstår som følge af empiriske generaliseringer foretaget på baggrund af dansk, og finsk (og til dels også tyrkisk og grønlandsk), og ud fra komponentrækken ses det, at både et adverbial med et nom-habitat og et adv-habitat kan specificeres af en sub-frase, og sub-frasens komponenter svarer til komponenterne i en adverbialfrase med nom-habitat; dvs. hvis der forekommer f.eks. en adj-komponent i en adverbialfrase med et adv-habitat, så optræder den i den specificerende sub-frase.

Den såkaldte adq-komponent kunne måske med fordel få et par ord med på vejen, idet den umiddelbart kunne se ud til at afvige fra traditionelle frasebeskrivelser. Ideen til adq-komponentens definition stammer fra filosofiens kvantorer (jf. Audi 1995: 667) men i modsætning til en traditionel filosofisk kvantor, hvortil kun kan regnes sproglige størrelser som f.eks. *alle*, *nogle* og *ingen*, anvender vi den kvantitative specifikation om kardinaltal (om den præcist angivne mængde, f.eks. *et*, *to*, *tre* osv.), ordenstal (om en rækkefølge, f.eks. *første*,

(9) Han gik næsten helt nede i haven⁵
s v pa-----
adq adq adv prp nom
j hj h g hj
(Kristensen 2004: 127)

Som det endvidere ses i ovenstående definitioner er hverken prp- eller psp-komponenten blevet defineret, hvilket skyldes, at vi endnu ikke har klarlagt præ- og postpositionens teoretiske status. Der har gennem tiden været gjort forskellige forsøg på at definere præ- og postpositioner, og Diderichsen forsøger at lade præpositionen betegne en relation (jf. Diderichsen 1946 (1971): 70), men præpositionen er ikke den eneste komponent, der betegner relation (det gør vel også konjunktionalet og verbalet). Andre forsøger med at koble præpositionen sammen med evnen til at “styre” et bestemt kasus, men et sådant kriterium gælder f.eks. ikke længere for dansk (men dog for finsk), hvorfor kriteriet ikke kan være generelt, mens endnu andre (herunder Trask (1993) og Crystal (1980 (1997))) udelukkende definerer præ- og postpositionen ved deres distribution som foranstillet eller efterstillet et substantiv, men en sådan karakteristik klarlægger ikke de sproglige kategoriers teoretiske status. Vi har endnu ikke en brugbar løsning på problemet og lader derfor indtil videre spørgsmålet stå åbent.

⁵ Notationen er herefter i overensstemmelse med Kristensen 2004 og dermed anderledes end i eks. (8).

A-PHR (habitat: nom)

$$\begin{aligned} & > \{ \text{adq} \} / \text{prp} / \text{det} / \text{adq} / \text{adj} / \text{nom} \} / \text{prp} / \text{adq} / \text{det} / \{ \text{adq} \} / \text{adj} / \text{nom} \{ \text{det} \} / \{ \text{adq} \} / \{ \text{adj} \} / \text{prp} / \{ \text{adq} \} / \text{det} / \{ \text{adq} \} \\ & \} / \text{adj} / \text{nom} \{ \text{det} \} / \{ \text{adq} \} / \{ \text{adj} \} \} > \end{aligned}$$

A-PHR (habitat: adv): >{adq}/det/adv/{prp}/{adq}/det/{adq}/adi/nom{det}/{adq}/{adi}>

(Kristensen 2004: 189)

192

frasekalkuler er adækvate til formale beskriver af henholdsvis danske og finske adverbialfraser, og det ser ud til at være tilfældet. Vi kan tage et eksempel fra hvert af de to sprog:

(10)	Markerne	var	indhegnet	af	høje	grønne	popler
	s	v-----		pa-----			
		aux	vr	prp	adj	adj	nom
		j	h	g	j	j	h
		verb	verb	prep	adv	adv	nomn
		pret	prfp		plur	plur	plur
							indf

(Kristensen 2004: 227)

(11)	Ve-i-n	se-n	autotalli-n	ulko-pääty-yn
	bringe-pret-1.sing	den-accv.sing	garage-	ydregavl-
	sv	o	pa-----	
			det	nom
			g	h
			nomn	nomn
			sing	(sing)
			genv	illv

(Kristensen 2004: 253)

I det danske eksempel har adverbialfrasen et nom-habitat, og pga. de danske komponenters forekomstregler (jf. Kristensen 2004: 167) optræder der i frasen også en prp-komponent, og disse to komponenter er obligatoriske komponenter i en adverbialfrase med nom-habitat. Derudover forekommer der to adj-komponenter, som hver især specificerer nom-habitatet men ikke hinanden.

Den finske adverbialfrase har ligeledes et substantiv som nom-habitat, men eftersom der i finsk ikke er en obligatorisk forekomstrelation mellem nom-habitatet og en prp-komponent eller for den sags skyld en psp-komponent, optræder der ikke nødvendigvis en prp- eller en psp-komponent i den finske frase. I stedet er komponenterne kasusmarkerede. Det finske nom-habitat specificeres desuden af en det-komponent, som er usædvanlig i traditionelle kredse, idet det udgøres af et genitivisk element. Vi ser dog det genitiviske element som et determinerende element (og ikke som et adjektivisk element), idet vi mener, at geniti-

A-PHR (habitat: nom):

> {adq} / prp / [det/adq/adj/nom] / det/adq/adj/nom / psp / {adq} / [det/adq/adj/nom] >

A-PHR (habitat: adv): > [det/adq/adj/nom] / adq/adv / [det/adq/adj/nom] > (Kristensen 2004: 217)

Både den danske og den finske adverbelle frasekalkule formuleres ved lineære sekvenser, idet komponenternes rækkefølge er fikseret.

ven her angiver, at nom-habitatet er referentielt afgørbart, svarende til en hvilken som helst anden bestemmer. At det genitiviske element i ovenstående konstruktion kan ses som en bestemmer bekræftes yderligere af, at der mellem et finsk demonstrativ (og ved dansk også de øvrige bestemmere) og det genitiviske element er komplementær distribution.

Det væsentligste ved disse prædikerende adverbielle udtryk er dog, at deres placering er friere i forhold til de specificerende adverbielle udtryk, ligesom de prædikerende adverbielle udtryk netop antages at prædikere verbalet (jf. tidligere), i modsætning til de specificerende adverbielle udtryk, som derimod specificerer verbalet, idet de indgår som komponenter i verbalfrasen.

4. Verbalfrasen

De specificerende adverbielle udtryk indbefatter negationer, verbalpartikler i Diderichsens forstand (jf. Diderichsen 1946 (1971): 237), og dét som nogle ville kalde sætningsadverbialer, men som vi af grunde, vi ikke skal komme ind på her, foretrækker at kalde kvasiadverbielle udtryk. De specificerende adverbielle udtryk har i modsætning til de prædikerende udtryk en fikseret placering i en konstruktion, og der synes at være en tendens til, at de placeres tættere på verbalet end de prædikerende adverbielle udtryk – i dansk som oftest mellem aux-komponenten (hjelpeverbet) og vrb-habitatet (fuldverbet). Derfor anser vi som nævnt de specificerende adverbielle udtryk for at være en del af verbalet og ikke som selvstændige konstituentkategorier. Verbalfrasens indgående komponenter er derfor:

V-PHR (CST: v)

vrb (verb: concept)

aux (auxiliary: specification, by finiteness)

vqa (verb quasi adverb: specification, by presupposition)

vna (verb negative adverb: specification, by negation)

vra (verb relational adverb: specification, by relation)

(Kristensen 2004: 125)

I verbalfrasen fungerer verbalet som frasens habitat, og som sådan defineres det som et begreb. De øvrige af verbalfrasens komponenter fungerer alle som specifikationer af verbalet i henhold til deres definitioner. Aux-komponenten specificerer verbalet ved at udtrykke finithed ved sammensatte verber. Vna-komponenten specificerer verbalet ved non-klassifikation, hvorved vrb-habitatets semantik placeres i sin komplementærmængde. Vra-komponenten specificerer verbalet ved at begrænse vrb-habitatets semantik. Vqa-komponenten adskiller sig fra de øvrige adverbielle udtryk ved hverken at (re-)klassificere verbalet som de prædikative

adverbialer eller at specificere verbalet som de øvrige adverbier Dog anses vqa-komponenten som en del af verbalfrasen pga. distributionsmæssige forhold, idet det viser sig, at vqa-komponenten optræder internt i verbalfrasen med begrænsede placeringsmuligheder i både dansk og finsk, men det ville føre for vidt at redegøre indgående for vqa-komponentens teoretiske status, hvorfor der blot kan henvises til (Göttsche 1993 og 1999, og Kristensen 2004).

De generelle komponenter er siden blevet anvendt ved formuleringen af sprogspecifikke frasekalkuler for dansk og finsk⁷, og de sprogspecifikke frasekalkulers anvendelighed ved beskrivelse af danske og finske verbalfraser er derefter blevet påvist (jf. Kristensen 2004). Et eksempel på verbalfraser i hvert af de to sprog kunne være:

(12) Peter har sgu ikke slået hunden ihjel i dag
 s v----- o ----v pa-----
 aux vqa vna vrb vra prp nom
 j g j h j g h
 verb advb advb verb advb prep nomn
 pres prfp sing
 indf

(13) Se e-i ol-lut liikku-nut
 Den (nomv.sing) ikke- være- røre sig-
 s v-----
 vna aux vrb
 j j h
 advb verb verb
 3.sing prfp prfp
 sing sing

(Kristensen 2004: 263)

I den danske, konstruerede sætning ses det maksimale antal forskellige komponenter i en verbalfrase, idet vra- og vva-komponenten aldrig kan optræde samtidigt i en frase (jf. Kristensen 2004: 183), hvilket skyldes at de begge specificerer verbalet, men vva-komponenten specificerer verbalet ved at ændre eller abstrahere verbalets semantik, mens dette ikke er tilfældet

⁷ Den danske verbalfrasekalkule ser ud som følger: V-PHR (habitat: vrb): >adq/vqa/vna/{aux\vr/vva/vra} (Kristensen 2004: 189). I forhold til de generelle symboler er der i den danske verbalfrase blevet afledt en komponent, vva, ud fra den danske vra-komponent, eftersom vva-komponenten ikke er en generel komponent; afledningen tillades i systemet, så længe det afledte symbol kan defineres præcist i forhold til et eller flere af systemets andre symboler. Vva-komponenten defineres endvidere som "specification by modification" (Kristensen 2004) og anvendes i forbindelse med idiomatiske udtryk. Den finske kalkule for verbalfraser ser ud som følger: V-PHR (habitat: vrb): >vna/aux/vqa/vrb{vqa}/vra> (Kristensen 2004: 217). Også de sprogspecifikke kalkuler for de danske og de finske verbalfraser er formuleret vha. lineære sekvenser, idet komponenternes rækkefølge er fikseret.

ved vra-komponenten (jf. Götzsche 1993 og 1999, og Kristensen 2004: 182). Som det ses er rækkefølgen af verbalfrasens komponenter endvidere fikseret, idet vqa- og vna-komponenten i nævnte rækkefølge altid placeres mellem aux-komponenten og vrb-habitatet, hvis aux-komponenten forekommer i konstruktionen, og i modsat fald placeres vqa- og vna-komponenten lige efter vrb-habitatet. Vra-komponenten er derimod som oftest allokeret i forhold til verbalfrasens øvrige komponenter, hvis der optræder et objekt i frasen, dvs. vra-komponenten er adskilt fra verbalfrasens øvrige komponenter.

I finsk ses det fantastiske og (måske nok) kontroversielle fænomen, at det negative adverbium har mulighed for at udtrykke morfologiske informationer, her informationer om person. Visse finske deskriptive grammatikker hævder, at negationen er et negativt verbum og ikke et negativt adverbium (jf. Sulkala og Karjalainen 1992 (2002): 115). Vi ser dog ingen problemer i at analysere negationen som et adverbium, idet den i vores optik indgår i verbalfrasen og som sådan som en specifikation af vrb-habitatet, hvorved verbalets finithed opstår som en kombination af vna-komponenten og vrb-habitatet. De øvrige komponenter optræder i perfektum participium – for aux-komponentens vedkommende fordi vna-komponenten forekommer, og for vrb-habitatets vedkommende fordi aux-komponenten forekommer. Rækkefølgen af de tre komponenter er endvidere fikseret, og det skal dertil siges, at verbalfraser, der består af tre eller flere komponenter som oftest placeres samlet, mens verbalfraser bestående af kun to komponenter (som oftest en aux-komponent og et vrb-habitat) kan splittes op, idet aux-komponenten kan allokeres i forhold til verbalfrasens øvrige komponenter.

5. Konklusion

Ud fra vores undersøgelser viser det sig således, at det generelle system til frasebeskrivelser kan anvendes ved formuleringen af sprogspecifikke frasekalkuler, og at disse frasekalkuler er adækvate til beskrivelse af danske og finske adverbierle udtryk. Dermed er det muligt at lave frasebeskrivelser i dansk og finsk, som har baggrund i en formalt defineret teori. Det viser sig tillige, at der mellem danske og finske fraser ikke er så stor forskel, som man måske umiddelbart kunne tro – taget i betragtning, at finsk er et morfologisk sprog med fri konstituentfølge, mens dansk er et topologisk sprog med fikseret konstituentfølge. På fraseniveau viser det sig dog, at de to sprog begge har fikseret komponentfølge, hvilket indikerer, at finsk måske nok har fri konstituentfølge men ikke fri “ordfølge”, som det ellers traditionelt set har været hævdet (jf. bl.a. Vilkkuna 1989).

Litteratur

- Audi, Robert (1995) *The Cambridge Dictionary of Philosophy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cresswell, M.J. (1985) *Adverbial Modification. Interval Semantics and its Rivals*. Dordrech / Boston / Lancaster / Tokyo: D. Reidel Publishing Company (Kluwer).
- Crystal, David (1980 (1997)) *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Diderichsen, Paul (1946 (1971)) *Elementær Dansk Grammatik*. København: Gyldendal.
- Götzsche, Hans (1993) "Adverbialer – sprogvidenskabens adoptivbørn", in 4. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Århus: Institut for Nordisk Sprog og Litteratur, s. 96-107.
- Götzsche, H. (1994) *Deviational Syntactic Structures. Contrastive Linguistic Studies in the Syntax of Danish and Swedish*. Doktorsafhandling (PhD Thesis). Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Götzsche, Hans (1999) "Om satsadverbial i svenska", i *Svenskans beskrivning* 23. Lund: Lund University Press, s. 143-150.
- Götzsche, Hans & Susanne Annikki Kristensen (2001) "En morfologisk variant af EFA(X)-Teorien", i 8. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Århus: Institut for Nordisk Sprog og Litteratur, Aarhus Universitet, s. 105-112.
- Kristensen, Susanne Annikki: *Syntagmatiske Strukturer. Frasestrukturelle beskrivelser af adverbelle udtryk i dansk og finsk*. Ph.d.-afhandling. Aalborg Universitet 2004.
- Sulkala, Helena & Merja Karjalainen (1992 (2002)) *Finnish*. London and New York: Routledge.
- Trask, R. L. (1993) *A Dictionary of Grammatical Terms in Linguistics*. London and New York: Routledge.
- Vilkuna, Maria (1989) *Free Word Order in Finnish. Its Syntax and Discourse Functions*. Helsinki: Suomalainen Kirjallisuuden Seura.